

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОЩУВАННЯ СТЕВІЇ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ

Чернова А.В., асистент

Петрик А.В., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Стевія є лікарською рослиною, лідером серед продуктів, якими можна замінити цукор.

Рід Стевія налічує більше 200 видів. Широкого поширення у вирощуванні має один з видів – Стевія *Rebaudiana* (двулистник солодкий) - унікальна південноамериканська багаторічна рослина родини складноцвітних [1].

Сама трава стевії солодша за цукор в 30 разів, а дітерпенові глікозиди (стевіозиди), що входять до складу трави, перевищують солодкість звичайного цукру в 300 разів, і є абсолютно безкалорійними. Тому стевія сьогодні є єдиним натуральним природним безкалорійним цукрозаамінником [5].

Стевія багаторічна рослина, родом з Південної Америки, зокрема субтропічних луків Парагваю. Історія використання цієї рослини людиною дуже давня, вона була відома і успішно використовується більше 1500 років тому. Вже індіанські племена застосовували стевію, щоб підсолодити продукти і рослинні відвари. Зараз стевія завезена до багатьох країн, а в 1985 році вона з'явилася в Україні. Вирощується в Закарпатті, Криму, Тернопільській області [1].

Володіючи цінними лікувальними і профілактичними властивостями, стевія є на території України перспективною культурою, попит на яку за останні роки значно зріс. За досить короткий час, протягом якого вирощують стевію в нашій країні, вже запатентовані рецепти цілого ряду продуктів харчування, косметологічної продукції і фармацевтичних препаратів, які отримали досить високі оцінки на дегустаційних комісіях і міжнародних виставках. Подальше розширення асортименту і зростання кількості продукції на основі стевії обмежена лише обсягами виробництва сировини [2].

Оскільки стевія - культура тропічного походження, технологія вирощування її в умовах України є складною і досить трудомісткою [4].

Стевія - багаторічний тропічний трав'янистий чагарник, але відноситься до дуже пластичних рослин, які можна культивувати повсюдно. Рослина запилюється комахами. Через низькі температури рослина гине, тому спочатку стевію вирощують як розсаду.

Субстрат для посіву насіння готують з 2 частин піску і 1 частини перегною з додаванням невеликої кількості біогумусу. В кінці березня - початку квітня насіння сіють у вологий субстрат не заглиблюючи, зверху накривають склом (плівкою) і залишають в теплом місці до проростання. З

появою сходів скло (плівку) знімають і переміщують контейнер (ящик) в світле місце без протягів і з температурою понад + 15 ° С.

Коли у сходів з'являться два справжніх листочки, їх пікірують в окремі стаканчики або горщики так, щоб заглибити рослини до першої пари листя. Субстрат для пересадки повинен складатися з 1 частини дернової землі, 1 частини піску і 1 частини перегною, змішаного з невеликою кількістю біогумусу. Далі необхідно стежити за регулярністю поливу і щотижня підживлювати розсаду комплексними мінеральними добривами.

Через 5 - 7 тижнів рослини можна пересаджувати у відкритий ґрунт. Важливо, щоб вони не піддалися дії низьких температур, тому необхідно враховувати можливість пізніх весняних заморозків [1].

Бажана денна температура повинна становити +15 - 20 ° С. Найкращий час для посадки - вечір, або в похмуру погоду. У підготовлені лунки (на відстані 25 - 30 см один від одного) висаджують по одній рослині на глибину 6 - 8 см і відразу ж поливають (0,5 л теплої води), а потім засипають землею на третину надземної частини рослини.

Надалі догляд за рослинами полягає у своєчасній прополці, рихленні міжрядь, регулярному поливі і періодичному їх підживленні мінеральними добривами. Збір врожаю проводиться через 2-2,5 місяці з моменту посадки стевії у відкритий ґрунт, в період цвітіння культури. Саме тоді її листя найбільш солодкі і мають найбільшу масу. Рослини зрізаються на висоті 5 - 6 см від землі [1].

Стевія має свою популярність в озелененні у лікарських садках. Добре піддається стрижці і гарно кушиться, а тому її можна використовувати як килимову рослину. Нами було розроблено генеральний план озеленення маленького саду «Лікарських рослин» на приватній ділянці розміром 3x5 м (рис.1). Асортимент (таблиця 1) складає різноманіття лікарських рослин, які відвідувачі зможуть використовувати для покращення свого здоров'я, велику користь мають чаї з лікарських трав і сушені трави у вигляді приправ. А завдяки своїм декоративним властивостям нададуть привабливість садку. Цвітінням будуть приваблювати відвідувачів з травня місяця і майже все літо. В кінці весни починає цвітіння калина і жимолость, з червня - чебрець, стевія і до серпня цвіте лаванда, монарда. Завдяки використанню вертикального озеленення та декорування плити з газоном сад набуває природного стилю.

У наш час лікарські садки - це модна новинка, родзинка саду в природному стилі. Іноді він спочатку створюється тільки з декоративною метою, але з часом приходиться розуміння реальної цінності і корисності такого садка. Правильно і вміло підібравши лікарські рослини для власного саду, можна не тільки вилікувати хронічне захворювання, але і підвищити імунітет, оздоровити свій організм в цілому.

Дивно, але сад лікарських трав лікує навіть на відстані. Багато рослин виділяють в повітря фітонциди, здатні вбивати шкідливі бактерії і стевія відноситься до них [2].

При цукровому діабеті, надмірній вазі, бронхіальній астмі, атеросклерозі, алергічних захворюваннях, хворобах ротової порожнини (пародонтоз, карієс), деяких захворюваннях крові стевія буде незамінна рослина в лікарському саду [3].

Рис.1. План лікарського садку

Умовні позначення:

	- кущі трав		- стіл
	- виткі рослини		- плиткове покриття «Соти»
	- деревний кущ		- дерев'яна решітка «Соти»
	- газонне покриття		

Асортимент трав'янистих рослин

№ з/п	Українська назва	Латинська назва	Кількість, штук
1.	Иссоп	<i>Hyssopus officinalis</i>	3
2.	Калина звичайна	<i>Viburnum opulus</i>	1
3.	Жимолость Каприфоль	<i>Lonicera caprifolium</i>	2
4.	Котовник	<i>Nepeta cataria</i>	9
5.	Лаванда вузьколиста	<i>Lavandula angustifolia</i>	3
6.	Монарда дудчата	<i>Monarda fistulosa</i>	3
7.	Чебрець звичайний	<i>Thymus vulgaris</i>	2
8.	Чебрець лимонний	<i>Thymus x citriodorus</i>	2
9.	Шавлія лікарська	<i>Salvia officinalis</i>	3
10.	Стевія	<i>Rebaudiana</i>	3

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Шафранский В.Г. Стевия - источник сладости/ В.Г. Шафранский// Уральский садовод. – 2017. – №41. – С.8-10
2. Лещев А.О. Лекарственные растения. Выращивание стевии./ А.О. Лещев// Шесть соток. Регионы. – 2017. – №23. – С.5-6
3. Сад лекарственных трав или аптекарский огород [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://domiksad.net/sad-apteka.html>. Дата останнього доступу: 18.03.2018. – Назва з екрану.
4. Ярмолюк Г.И., Белоус В.Е. Ботаническая и морфологическая характеристика стевии// Введение в культуру стевии источника низкокалорийного заменителя сахара. - Киев: ВНИС, 1990. - С. 6-8.
5. Зубенко В.Ф. Новый природный заменитель сахара //Вестник с/х науки,-19906,-№3.-С.93-96;